

Varlıkların Cenab-ı Hakk'ın gölgesi olması, esmasının tecellisi olması, yetmiş bin perde, vacip, mümkün, gölge gibi konularını açıklar mısınız?

Vacip olan Allah'ın varlığı ile **mümkün** olan mahlukatın varlığı arasında hiç bir fiziki ve harici münasebet yoktur. Aralarındaki tek münasebet; Yaratan ile yaratılan münasebetidir. Yoksa mahlukat, vücutlarını Allah'ın vacip olan vücutlarından koparıp almış degillerdir. Böyle düşünmek küfür ve şirktir. Allah ne Zatında ne sıfatında ne de varlık boyutunda mahlukata ve mümkünata benzemez, aralarında hiçbir münasebet ve ortaklık yoktur.

Zayıf gölge ifadesi, Allah'ın varlığı ile mahlukatın varlığını mukayese sadedinde söylenmiş mecazi ve teşbihi bir ifadedir. Yani bütün mahlukatın vücutları toplansa Allah'ın ezeli ve ebedi vücuduna nispetle zayıf bir gölge gibi kalır demektir. Burada vacip ile mümkün arasındaki farka işaret ediliyor; yoksa vacip ile mümkün arasında bir bağ ve rabita oluşturulmuyor.

Eşya, isimler, sıfatlar, şunatlar ve Zat-ı Akdes arasında mukayese yapıldığı zaman, nispi olarak alttan üste doğru makam olarak giderler. Yani eşya, isimlere nispet edildiği zaman, yanında gölge gibi kalır. İsimler de sıfatın yanında aynı şekilde gölge gibidir. Sıfatlar da şunatların yanında aynı şekilde gölge hükmündedir.

Şunatlar da Zat-ı Akdes nispet edildiği zaman gölge gibi kalır. Şayet isimleri Zat-ı Akdes nispetle düşünecek olursak Allah'ın Zatinin yanında gölgenin gölgesi gibi kalır. Üstad Hazretleri bu hiyerarşik sıralamayı çok yerlerde yapıyor.

Mesela bunlardan bir tanesi şöyledir:

"Yirmi İkinci Sözde izah edilen şu temsile bak ki: Nasıl mükemmel, muntazam, san'atlı, saray gibi bir eser, bilbedâhe, muntazam bir fiile delâlet eder. Yani, bir bina, bir dülgerliğe delâlet eder. Ve mükemmel, muntazam bir fiil, bizzarure, mükemmel bir fâile ve mahir bir ustaya, bir dülgere delâlet eder. Ve mükemmel usta ve dülger ünvanları, bilbedâhe, mükemmel bir sıfata, yani san'at melekesine delâlet eder. Ve mükemmel sıfat ve o mükemmel meleke-i san'at, bilbedâhe, mükemmel bir istidadın vücuduna delâlet eder. Ve mükemmel bir istidat ise, âli bir ruh ve yüksek bir zâtın vücuduna delâlet eder."

"İşte, bütün âlemdeki âsâr-ı san'at ve bütün mahlûkat, herbiri birer eser-i mükemmel olduğundan, herbiri bir fiile; ve fiil ise isme; isim ise vasfa; ve vasıf ise şe'ne; ve şe'n ise zâta şehadet ettikleri için, masnuat adedince, birtek Sâni-i Zülcelâlin vücub-u vücuduna

şehadet ve ehadiyetine işaret ettikleri gibi, heyet-i mecmuasıyla, silsile-i mahlûkat kadar kuvvetli bir tarzda bir mirac-ı marifettir. Hiçbir cihette içine şüphe girmeyen müteselsil bir burhan-ı hakikattir."(1)

Burada yetmiş bin nurani perde Allah'ın isimlerinin tecelli ettiği dairelerdir.

Mesela sema bir dairedir; bu dairede hakim isim Allah'ın Celal ismidir. Dev galaksilerin sapan taşı gibi çevrilmesi ve zerrece yörüngesinden sapmaması, Allah'ın sonsuz azamet ve kibriyasını muhtevi olan Celal ismini kör olana bile gösterir. Bu sema dairesinde diğer isimler Celal isminin komutasında ve gölgesinde tecelli eder. Bu daire Celal isminin perdelendiği yani sergilendiği bir dairedir.

Yine bir çiçeğe nazar ettiğimiz zaman oradaki ince sanatlar ve güzel kokular ve estetik işlemler Allah'ın Cemal isminin manasını zahiren ve geliben gösterir. Bu çiçek dairesinde de Allah'ın Cemal ismi hakimdir, diğer isimler bu ismin komutasında ve gölgesinde işlerler. Bu çiçek dairesi de Cemal isminin perdelendiği, yani sergilendiği bir dairedir.

Bunun gibi kainatta ve mevcudatta her ismin kendisini izhar edip gösterdiği daireler ve perdeler vardır.

Yoksa, -haşa- Allah bir mekanda bulunuyor da, bu mekana ulaşmak için yetmiş bin perdeyi ve kapıyı aşip ona ulaşmak anlamında değildir.

Nurani perde lafzında şöyle latif bir nükte vardır: Her bir perde bir ismin manasını sergilediği için bir nevi bu perdeler Allah'ın isim ve sıfatları hakkında bizi aydınlatıyorlar, bize nuraniyet bahşediyorlar. Bize tiyatro perdesi gibi lezzet veriyor. İnsan tefekkür ve maneviyat olarak bu perdeleri okudukça geçer, tefekkürü ve maneviyatı külliyet kazanır.

Allah'ın her şeye yakın olması isim ve sıfatlar ciheti iledir, yoksa Zat ve mekan olarak değildir. Güneş ışığı ile nasıl göz bebeğimize kadar giriyor, ışığı noktasında nüfuz etmediği yer yoktur, ama zatından bir pırıltı gözümüze gelse gözümüzü patlatır. Aynı şekilde Allah da kainata ve mevcudata isim ve sıfatları ile yakındır ve her şeye nüfuz ediyor, yoksa Zatı itibari ile değildir.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Sekizinci Pencere](#)